

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

OFFICE OF THE NATIONAL WATER RESOURCES

แผนปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ

สำนักนายกรัฐมนตรี
ALL FOR ONE
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

คำนำ

ที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำเป็นประจำทั้งในด้านปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำในบางครั้งสถานการณ์อาจรุนแรงขึ้นจนกลายเป็น “วิกฤติน้ำ” เช่น อุทกภัย ภัยแล้งหรือน้ำเสียส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การขยายตัวของเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินที่เปลี่ยนไป ความต้องการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น ปัญหามลพิษทางน้ำ ฯลฯ ที่อาจส่งผลให้ปัญหา “วิกฤติน้ำ” ทวีความรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ได้ หากไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้อย่างทัน่วงที

ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นมา สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หรือ สททช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักที่บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้งระบบในกรณีฉุกเฉิน สททช. ได้จัดตั้ง “ศูนย์เฉพาะกิจชั่วคราวในภาวะวิกฤติ” อำนาจการและบูรณาการการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติน้ำ ติดตาม ประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์น้ำร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยเทคนิคและวิชาการที่ทันสมัยจนเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นที่ประจักษ์ เช่น กรณีอุทกภัยจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.๒๕๖๑ และเหตุการณ์พายุ “ปาบึก” พ.ศ.๒๕๖๒ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำโดยมาตรา ๒๔ กำหนดให้ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” เพื่อควบคุมสถานการณ์น้ำในกรณีฉุกเฉิน

เพื่อให้การแก้ไขปัญหา “วิกฤติน้ำ” เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำพ.ศ.๒๕๖๑ สททช. จึงจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขวิกฤติน้ำขึ้นเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” พร้อมทั้งกำหนดกรอบโครงสร้างและ “กองอำนาจการน้ำแห่งชาติ” เพื่อทำหน้าที่พิจารณาถ่วงดุลในการยกระดับสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำเป็นศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจและสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ ตั้งแต่การป้องกันเตรียมความพร้อมรับมือและฟื้นฟูโดยยึดหลักสากลการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ปัญหาการอำนาจการ บูรณาการการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน อาศัยเทคนิคและวิชาการด้านทรัพยากรน้ำที่ทันสมัยเพื่อบริหารจัดการ “มวลน้ำ” สามารถแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำต่อประชาชนและหน่วยงานปฏิบัติได้อย่างแม่นยำ ทันการณ์ในภาวะวิกฤติสามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ หรือกฎหมายฉบับอื่นได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับวิกฤติน้ำในอนาคตได้และสามารถลดความเสียหายและการสูญเสียต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ตุลาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

๓

หลักการและเหตุผล

๔

วัตถุประสงค์

๔

โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ

๑๑

แนวทางการดำเนินงานแบบบูรณาการ

๒๗

ภาคผนวก

๑. หลักการและเหตุผล

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน มุ่งสร้างเอกภาพในการจัดการน้ำทั้งระบบ ดังนั้นในปี พ.ศ.๒๕๖๐ จึงจัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หรือ สทช. ให้เป็นหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศอย่างเป็นระบบ และประกาศใช้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกมิติ และหนึ่งในองค์ประกอบของพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ในกรณีฉุกเฉิน (มาตรา ๒๔) ซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกแก้ไขปัญหา “วิกฤติน้ำ” เป็นการชั่วคราวจนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป

ในการบูรณาการ ประสานงาน และบัญชาการสถานการณ์เพื่อลดความรุนแรงและบรรเทาผลกระทบและความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังเช่น อุทกภัยใหญ่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ หรือ อุทกภัยในภาคใต้ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ต่อมาภายหลังจากที่ สทช. เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) จึงได้ดำเนินการรวบรวมเชื่อมโยงข้อมูลและระบบสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันผ่าน “ระบบคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ” ที่ดำเนินการโดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ร่วมกับอีก ๓๘ หน่วยงาน ทำให้ สทช. สามารถติดตามวิเคราะห์คาดการณ์สถานการณ์น้ำและสภาพอากาศได้อย่างถูกต้องแม่นยำ บูรณาการการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วนเพื่อบริหารจัดการ “มวลน้ำ” ได้อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพตามหลักเทคนิคและวิชาการด้านทรัพยากรน้ำ และในกรณีฉุกเฉิน สทช. ได้จัดตั้ง “ศูนย์เฉพาะกิจชั่วคราวในภาวะวิกฤติ” ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานทรัพยากรน้ำ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๖๑ ปัจจุบันใช้ชื่อ “ศูนย์อำนวยการน้ำเฉพาะกิจ” เพื่ออำนวยการและบูรณาการการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติน้ำ ติดตาม ประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์น้ำร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ด้วยเทคนิคและวิชาการที่ทันสมัย จนเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นที่ประจักษ์ เช่น กรณีอุทกภัยจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.๒๕๖๑ และเหตุการณ์พายุ “ปาบึก” พ.ศ.๒๕๖๒ ความสำเร็จนี้เกิดจากความร่วมมือทุกภาคส่วนภายใต้กลไกการทำงานของ สทช. ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนเกิดปัญหา “วิกฤติน้ำ” ดังนั้น เพื่อให้การเตรียมการรับมือกับ “วิกฤติน้ำ” ในอนาคตภายใต้กลไกของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ตาม พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ ที่บูรณาการร่วมกับ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)” ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และกฎหมายว่าด้วยการเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะอนุกรรมการอำนวยการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการจัดทำกรอบโครงสร้างศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจและกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ และ ในการประชุมกนช. ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๒ มีมติรับทราบผลการประชุมคณะอนุกรรมการฯและให้ดำเนินการตามมติ ดังนั้น สทช. จึงได้จัดทำกรอบโครงสร้างและแนวทางการดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการ “วิกฤติน้ำ” ตามระดับการจัดการสาธารณภัย (ระดับ ๑ – ๓) ที่มุ่งเน้นการจัดการ “มวลน้ำ” มากกว่า “มวลชน” ในภาวะฉุกเฉิน ยึดหลักสากลการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Management) ตั้งแต่การเตรียมการป้องกันก่อนเกิดภัย การเตรียมความพร้อมร่วมกับหน่วยปฏิบัติ การวางแผนและจัดสรรน้ำอย่างเหมาะสม การวิเคราะห์คาดการณ์ที่แม่นยำทันต่อเหตุการณ์ การผันน้ำข้ามลุ่มเพื่อบรรเทาผลกระทบ และการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาในระยะยาวเพื่อลดความเสี่ยงในอนาคตอย่างยั่งยืนต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติงานของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ที่เป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการ “มวสน้ำ” ในภาวะวิกฤติเพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น
- ๒) เพื่อกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานของ “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” ทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองในการยกระดับสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำเป็นศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ และทำหน้าที่สนับสนุนในการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำตั้งแต่การป้องกัน เตรียมความพร้อม รับมือ โดยมี คณะทำงานเป็นหน่วยปฏิบัติงานสนับสนุนข้อมูลต่างๆเพื่อให้ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ นั้นกลั่นกรองและกำหนดมาตรการหรือนโยบายในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำ
- ๓) เพื่อกำหนดแนวทางการทำงานอย่างเป็นระบบ บูรณาการการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหน่วยงานด้านสาธารณสุขให้มีความสอดคล้องส่งเสริมกัน ทั้งในเรื่องการสั่งการ และอำนวยการในภาวะวิกฤติจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย
- ๔) จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ โดยการติดตามเฝ้าระวัง วิเคราะห์สถานการณ์น้ำและชี้เป้าพื้นที่เสี่ยงภัยภาวะวิกฤติน้ำ และกำหนดมาตรการเชิงป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ

๓. โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ

การบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤตินั้น จำเป็นต้องกำหนดองค์กรหรือผู้รับผิดชอบเพื่อทำหน้าที่ในส่วนต่างๆ เอาไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์น้ำและลดความสับสนในการทำงาน โดยการกำหนดโครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบคณะทำงาน ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ และแผนป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการ และระดับปฏิบัติการ ดังนี้

๓.๑ ระดับนโยบาย

๑) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ เพื่อบูรณาการการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมระหว่างลุ่มน้ำ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑

๒) คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ ในปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยอาศัยแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ในการรับมือกับสาธารณภัยทุกประเภท

๓.๒ ระดับบัญชาการ

๑) ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ทำหน้าที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่ระบุว่า “ในกรณีเกิดปัญหาวิกฤติน้ำจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนสัตว์หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรง ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยนายกรัฐมนตรีเป็น ผู้บัญชาการ อำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราว จนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป ทั้งนี้ ให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและสนับสนุนการปฏิบัติงาน” ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ภาวะวิกฤติน้ำหรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติ (ระดับ ๓) โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

(๑) ควบคุม สั่งการ บัญชาการ และอำนวยความสะดวกแก้ไขวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราวจนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป

(๒) ออกคำสั่งเพื่อการป้องกันแก้ไข ควบคุม ระวัง หรือบรรเทาผลร้ายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง และประกาศคำสั่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาโดยมิชักช้า

(๓) บัญชาการร่วมกับกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) ในกรณีที่เป็นสาธารณภัย ด้านทรัพยากรน้ำหรือวิกฤติน้ำ

๒) กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ หน้าที่และอำนาจซึ่งอยู่ในเกณฑ์วิกฤติน้ำรุนแรงหรือคาดการณ์ว่าจะรุนแรง (ระดับ ๒) ในการอำนวยความสะดวก รวบรวม บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ ติดตาม วิเคราะห์ แนวโน้ม ควบคุม กำกับ ดูแลสถานการณ์น้ำ รวมถึงประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ เพื่อประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำต่อกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอบป.ก.) และสร้างการรับรู้ให้แก่สาธารณชน โดยอำนวยความสะดวกและบูรณาการร่วมกับ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอบป.ก.) เพื่อพิจารณาระดับความรุนแรงสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำ และออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตาม ความจำเป็น โดยมีองค์ประกอบดังนี้

ตารางที่ ๑ องค์ประกอบ ของกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

ลำดับ	องค์ประกอบ	ตำแหน่ง
(๑)	รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ผู้อำนวยการ
(๒)	เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	รองผู้อำนวยการ
(๓)	โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
(๔)	ผู้บัญชาการทหารสูงสุดหรือผู้แทน	กรรมการ
(๕)	ผู้บัญชาการทหารบกหรือผู้แทน	กรรมการ
(๖)	ผู้บัญชาการทหารเรือหรือผู้แทน	กรรมการ
(๗)	ผู้บัญชาการทหารอากาศหรือผู้แทน	กรรมการ
(๘)	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้แทน	กรรมการ
(๙)	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
(๑๐)	ผู้ว่าการประปานครหลวง	กรรมการ
(๑๑)	ผู้ว่าการประปาส่วนภูมิภาค	กรรมการ
(๑๒)	ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กรรมการ
(๑๓)	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
(๑๔)	ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน ๙๐๔ วปร.	กรรมการ
(๑๕)	ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
(๑๖)	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)	กรรมการ

ลำดับ	องค์ประกอบ	ตำแหน่ง
(๑๗)	เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	กรรมการ
(๑๘)	อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ	กรรมการ
(๑๙)	อธิบดีกรมเจ้าท่า	กรรมการ
(๒๐)	อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
(๒๑)	อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
(๒๒)	อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	กรรมการ
(๒๓)	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการ
(๒๔)	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	กรรมการ
(๒๕)	อธิบดีกรมทางหลวง	กรรมการ
(๒๖)	อธิบดีกรมทางหลวงชนบท	กรรมการ
(๒๗)	อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
(๒๘)	อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	กรรมการ
(๒๙)	อธิบดีกรมฝนหลวงและการบินเกษตร	กรรมการ
(๓๐)	อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง	กรรมการ
(๓๑)	อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
(๓๒)	อธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยา	กรรมการ
(๓๓)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
(๓๔)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
(๓๕)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
(๓๖)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
(๓๗)	รองเลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและเลขานุการ
(๓๘)	ผู้บัญชาการสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ และเลขานุการร่วม
(๓๙)	ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
(๔๐)	ผู้อำนวยการกองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจ

- (๑) อำนวยการ บริหารจัดการ รวบรวม บูรณาการ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับ ดูแลสถานการณ์น้ำทั้งใน
ภาวะปกติและภาวะวิกฤติ
- (๒) อำนวยการ บูรณาการ และประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการน้ำ
ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ
- (๓) อำนวยการและบูรณาการร่วมกับกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)

หน้าที่และอำนาจ

(๔) พิจารณาระดับความรุนแรงสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำเสนอนายกรัฐมนตรีจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ตามนัย มาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑

(๕) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใดๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณา ได้ตามความจำเป็น

(๖) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็น

(๗) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติหรือประธานมอบหมาย

๓) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่บังคับบัญชา อำนาจการ ควบคุม กำกับ ดูแล และประสานการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองอำนาจการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติ และปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ในกรณี การจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ ๓) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และกรณีการจัดการสาธารณภัย ร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ ๔) มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ รับผิดชอบ บังคับบัญชา อำนาจการ วินิจฉัยสั่งการ ควบคุมและประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการสาธารณภัยตาม ความรุนแรง ระดับ ๓ และ ระดับ ๔

๓.๓ ระดับอำนาจการ

๑) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง บูรณาการข้อมูลสารสนเทศ แผนงาน โครงการ งบประมาณ บริหารจัดการ การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ เพื่อเสนอแนะนโยบาย และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและประสานให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ

(๒) จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำและกรอบงบประมาณของประเทศแบบบูรณาการ และเสนอแนะแนวทางการวางแผนเพื่อการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(๓) ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการ ที่ได้กำหนดไว้

(๔) บูรณาการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ประเมินความต้องการในการใช้น้ำ เพื่อการต่างๆ ความสามารถในการสนองความต้องการดังกล่าว และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้ง ปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์อำนาจการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(๖) ดำเนินการให้มีศูนย์เฉพาะกิจชั่วคราวในกรณีจำเป็นฉุกเฉิน เพื่อแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤติน้ำ

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๒) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ดังนี้

ภาวะปกติ ประสานงาน และบูรณาการข้อมูลและการปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของการสรรพกำลัง เครื่องมืออุปกรณ์ แผนปฏิบัติการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสาธารณภัยทั้งระบบ

ภาวะใกล้เกิดภัย เตรียมการเผชิญเหตุ การติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และประเมินสถานการณ์ และแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้งรายงานและเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีตามระดับการจัดการสาธารณภัย เพื่อตัดสินใจในการรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น โดยเรียกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการประกอบกำลังเริ่มปฏิบัติการ

ภาวะเกิดภัย อำนาจการและบูรณาการประสานการปฏิบัติ ในกรณีการจัดการสาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ ๑) และขนาดกลาง (ระดับ ๒) โดยและให้ กอปภ.ก. รับผิดชอบในการอำนาจการ ประเมินสถานการณ์ และสนับสนุนกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ รวมถึงติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ รายงานสถานการณ์ และแจ้งเตือน พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นต่อผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อตัดสินใจยกระดับในกรณีการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ ๓) และนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายในกรณีการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงยิ่ง (ระดับ ๔)

๓.๔ ระดับปฏิบัติการ

๑) ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สทช. มีอำนาจหน้าที่ ตามข้อ ๑๓ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานทรัพยากรน้ำ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๖๒ ดังนี้

ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และคาดการณ์ข้อมูลอากาศ รวมทั้งพยากรณ์สถานการณ์น้ำ เพื่อสนับสนุนการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบคลังข้อมูลบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดมาตรฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุน การบริหารทรัพยากรน้ำและการตัดสินใจของ กษ. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ

เป็นศูนย์อำนวยการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และเตือนภัยสถานการณ์น้ำ

ติดตามและจัดทำรายงานสถานการณ์น้ำของประเทศ

ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน

จัดทำผังน้ำ และฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิสารสนเทศผังน้ำ

ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังน้ำแก่หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลภูมิสารสนเทศทรัพยากรน้ำ เพื่อใช้ในการสื่อสาร การนำเสนอข้อมูล และสนับสนุนการบริหารทรัพยากรน้ำ

ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และออกแบบการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำ ทะเบียน ผู้ใช้น้ำประเภทต่าง ๆ และทะเบียนองค์กรผู้ใช้น้ำ

ศึกษา วิจัย และพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีสารสนเทศทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำดำเนินงาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานและข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำเดียวกัน

ทั้งนี้ ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ ต้องปฏิบัติงานร่วมกับ คลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการข้อมูล ติดตามประเมิน วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์คาดการณ์สถานการณ์น้ำ ทั้งในภาวะปกติ และในภาวะวิกฤติเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานกองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ตั้งแต่ก่อนเกิดภัยจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย ทั้งนี้มีหน่วยงานภายใต้ สททช. สนับสนุนเสริมการปฏิบัติงาน

๒) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ท้องถิ่นและ กทม.) กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบ อำนวยการ ควบคุม สนับสนุน และประสานการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ พร้อมทั้ง ประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการ ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกขั้นตอน ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๓) หน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจ พร้อมจัดเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อสนับสนุนการทำงานของ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เมื่อเกิด ภาวะวิกฤติน้ำหรือมีการร้องขอ

๔. แนวทางการดำเนินงานแบบบูรณาการ

ในการบริหารจัดการวิกฤติน้ำอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์นั้น นอกจากการกำหนด โครงสร้าง องค์กร หน้าที่ และอำนาจแล้ว ควรออกแบบกลไกการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำโดยอาศัยกฎหมายหรือระเบียบที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งปัจจุบัน สทท.ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักที่จะบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้งระบบ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๖๒ และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงกฎหมายที่เชื่อมโยงกับวิกฤติน้ำด้วย เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นต้น

๔.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ

ในอดีตการจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำอาศัยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องของการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นหลัก ต่อมาภายหลังมีการจัดตั้ง สทท. ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติมีความเป็นเอกภาพ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนป้องกัน แนวทางมาตรการในป้องกันและแก้ไขเป็นการล่วงหน้า โดยอาศัยข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันซึ่งเป็นส่วนเสริมให้กับ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับวิกฤติน้ำ ตั้งแต่การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การรับมือ และการเยียวยา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะเกิดเหตุที่จะใช้ควบคุม กำกับ แก้ไข การบริหารจัดการ “มวลน้ำ” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการร่วมกันระหว่าง สทท. และ กระทรวงมหาดไทย ในภาวะวิกฤติน้ำนั้น ควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบาย จัดทำแผน กิจกรรม งบประมาณ แนวทางมาตรการในขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การแก้ไขปัญหาวิกฤติ ตลอดจนกระบวนการพัฒนาเครื่องมือกลไกต่างๆ การจัดการองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ การบูรณาการข้อมูล การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในกระบวนการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ เทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหา ให้ทันต่อสถานการณ์น้ำ และเกิดการบูรณาการรับมือ การป้องกัน บรรเทา ปัญหาวิกฤติน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

นอกจากนโยบายที่ได้กำหนดสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมแล้วจำเป็นต้องมีการการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการวิกฤติน้ำของประเทศไทยนั้นโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติ จำเป็นต้องมีศูนย์กลางการบัญชาการหรือศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อรับภาวะเหตุฉุกเฉินระดับต่าง ๆ รวมทั้งต้องมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบช่วยการตัดสินใจให้กับผู้บัญชาการสถานการณ์หรือผู้อำนวยการสถานการณ์ และในมิติของผู้บัญชาการหรือผู้อำนวยการ ที่เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในปฏิบัติการ ประกอบด้วยการใช้เงื่อนไขใดในการตัดสินใจต่อสถานการณ์น้ำระหว่างเงื่อนไขด้านความพร้อม กำลังความสามารถ และความรุนแรงของสถานการณ์

ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงหลักสากลการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ที่เริ่มต้นจากการป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) การเตรียมความพร้อม (Preparedness) การเผชิญเหตุบรรเทาทุกข์ (Response and Relief) และฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) แล้ว สทท. สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับสาธารณภัยจากวิกฤติน้ำได้ทุกขั้นตอน ภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ ดังแสดงในภาพที่ ๒ และ ตารางที่ ๒

สทนช. เพิ่มประสิทธิภาพการรับมือสาธารณภัยจาก “วิกฤติน้ำ”

1. การป้องกันและลดผลกระทบ

- บริหารจัดการและจัดสรรน้ำตามเกณฑ์การบริหารอย่างเหมาะสม ในภาวะปกติ (หมวด ๔)
- จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม/ภาวะน้ำแล้ง ในแต่ละกลุ่มน้ำ พร้อมมาตรการ (ม.๕๗ ๖๔)
- ประกาศผังน้ำ เส้นทางน้ำหลาก (ม.๕๖)
- บูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย พัฒนาระบบคาดการณ์เตือนภัยที่แม่นยำ
- จัดทำเกณฑ์เฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ ณ สถานีควบคุมตามหลักวิชาการ

2. การเตรียมความพร้อม

- กำหนดเขตภาวะน้ำแล้งล่วงหน้า (ม.๕๓) แผนเตรียมกรณีน้ำท่วมฉุกเฉิน (ม.๖๔)
- ติดตามเฝ้าระวัง วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ประเมินพื้นที่เสี่ยงวิกฤตน้ำ ระดับความรุนแรงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- แจ้งเตือนประชาชน และหน่วยปฏิบัติเพื่อรับมือโดยประสานไปยังศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่เสี่ยง

4. การฟื้นฟูเยียวยา

- ชดเชยเยียวยา (ม.๖๐ ๖๖ ๖๗)
- รวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่วิกฤตน้ำ
- วางแผนการป้องกันและแก้ไขระยะยาว

3. การรับมือ/เผชิญเหตุ

- ประกาศเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง (ม.๕๘) และมาตรการ (ม.๖๐)
- ผันน้ำข้ามลุ่มเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง (ม.๕๙) ภาวะน้ำท่วม (ม.๖๕)
- บัญชาการและอำนวยการแก้ไขปัญหาจนกว่าวิกฤตน้ำจะผ่านพ้นไป

ภาพที่ ๒ การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำที่เพิ่มประสิทธิภาพขึ้นโดย สทนช.

ตารางที่ ๒๒ หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่สามารถบูรณาการร่วมกันได้เพื่อลดความเสี่ยงจากวิกฤติน้ำ

	พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ “มวสน้ำ”	พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ “มวสขน”
๑. ป้องกันและลดผลกระทบ	- บริหารจัดการและจัดสรรน้ำตามเกณฑ์การบริหารอย่างเหมาะสม ในภาวะปกติ (หมวด ๔) - จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม/ภาวะน้ำแล้ง จัดทำแผนจัดการความเสี่ยงภัยจากน้ำ พร้อมมาตรการ (ม.๕๗ ๖๔) - ประกาศฝั่งน้ำ ทางน้ำหลาก แหล่งน้ำ ฯลฯ (ม.๕๖) บูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย พัฒนาระบบคาดการณ์เตือนภัยที่แม่นยำ (ม.๖๓) - จัดทำเกณฑ์เฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ ณ สถานีควบคุม ตามหลักวิชาการ	- จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ และฝึกซ้อมแผน - เตรียมสรรพกำลัง เครื่องมือ อุปกรณ์สำหรับการรับมือ ฯลฯ - หลักเกณฑ์/แนวทาง/มาตรการช่วยเหลือผู้ประสบภัย - ประสานงาน บูรณาการข้อมูลสถานการณ์น้ำ
๒.เตรียมความพร้อม	- กำหนดเขตภาวะน้ำแล้งล่วงหน้า (ม.๕๗) แผนเตรียมกรณีน้ำท่วมฉุกเฉิน (ม.๖๔) - ติดตาม เฝ้าระวัง วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ประเมินพื้นที่เสี่ยงวิกฤติน้ำ ระดับความรุนแรง และผลกระทบ (impacts) ที่อาจเกิดขึ้น - แจ้งเตือนประชาชน และหน่วยปฏิบัติเพื่อรับมือและเตรียมความพร้อมโดยประสานไปยังศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่เสี่ยง	- จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่เสี่ยง ประสานการปฏิบัติเพื่อรับมือกับภัย - เตรียมการเผชิญเหตุ รับมือ อพยพ ฯลฯ - ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์อย่างใกล้ชิด
๓.รับมือ	- ประกาศเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง (ม.๕๘) และมาตรการ (ม.๖๐) - ฝันน้ำข้ามลุ่มเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง (ม.๕๙) ภาวะน้ำท่วม (ม.๖๕) - เจ้าหน้าที่ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ (ม.๖๔) และพนักงานเจ้าหน้าที่ (ม.๖๖) มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ ภาวะน้ำท่วม ภาวะน้ำแล้ง ได้ -บัญชาการและอำนวยการแก้ไขปัญหาคงกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป (ม.๖๔)	- ปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘
๔.ฟื้นฟูเยียวยา	- ชดเชยเยียวยา (ม.๖๐ ๖๖ ๖๗) - รวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่วิกฤติน้ำ วางแผนการป้องกันและแก้ไขระยะยาว	- ช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบภัย ชุมชน สาธารณูปโภค ฯลฯ ที่ได้รับผลกระทบให้กลับคืนสู่สภาพเดิม ตามหลักเกณฑ์

๔.๒ ระดับการจัดการภาวะวิกฤติน้ำ

การจัดการภาวะวิกฤติน้ำ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับระดับการจัดการสาธารณสุข ตามแผนการ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ที่มีการแบ่งสาธารณสุขออกเป็น ๔ ระดับ ซึ่งที่ผ่านมา การพิจารณากระดับสาธารณสุขจะคำนึงถึงขนาดพื้นที่ประสบภัย จำนวนประชากรที่ได้รับความเดือดร้อน หรือความสามารถในการรับมือเผชิญเหตุด้วยทรัพยากรที่แต่ละพื้นที่มีอยู่เป็นหลัก ส่วนการจัดการวิกฤติน้ำ หรือสาธารณสุขด้านทรัพยากรน้ำนั้น มีปัจจัยสาเหตุมาจากสภาวะอากาศเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันระบบข้อมูล ตรวจวัด ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีคาดการณ์สถานการณ์น้ำ ความก้าวหน้าไปมาก สามารถประเมิน แนวโน้มของวิกฤติน้ำได้แม่นยำกว่าในอดีต และแจ้งเตือนหน่วยปฏิบัติได้ดี ทั้งนี้ การกำหนดระดับสถานการณ์ ภัยเพื่อการบริหารจัดการควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) สภาพอากาศ เป็นการประเมินจากการคาดการณ์สภาพอากาศในระยะสั้น กลาง ยาว และนาน รวมถึงสภาพอากาศปัจจุบัน เพื่อพิจารณาถึงปรากฏการณ์หรือสภาวะที่ส่งผลให้มีแนวโน้มผิดปกติ ๒) สถานการณ์น้ำในปัจจุบัน เป็นการประเมินสถานการณ์น้ำท่าระดับน้ำ ปริมาณน้ำไหลผ่านและ คุณภาพน้ำ จากสถานีหลัก รวมถึงปริมาณน้ำในเขื่อน ที่มีแนวโน้มเกิดอุทกภัย ภัยแล้ง และปัญหาคุณภาพน้ำ ซึ่งในอนาคตจะมีการกำหนด “สถานีอุทกวิทยาหลักแห่งชาติ” เพื่อเป็นจุดเฝ้าระวังสำคัญ ๓) ความซับซ้อนของสถานการณ์ ประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ สาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญ และการให้ความช่วยเหลือ การคาดการณ์การขยายตัวของภัย พื้นที่ที่จะ เสียหายต่อไป ระยะเวลาที่ให้ความช่วยเหลือ ๔) ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นการประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ที่คาดว่าจะ ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ชีวิต อยู่ในระดับรุนแรง ศักยภาพในการรับมือ ๕) ดุลยพินิจของผู้บัญชาการ พิจารณาผลจากทุกปัจจัยดังกล่าวข้างต้น มาประเมินพิจารณาตัดสินใจ

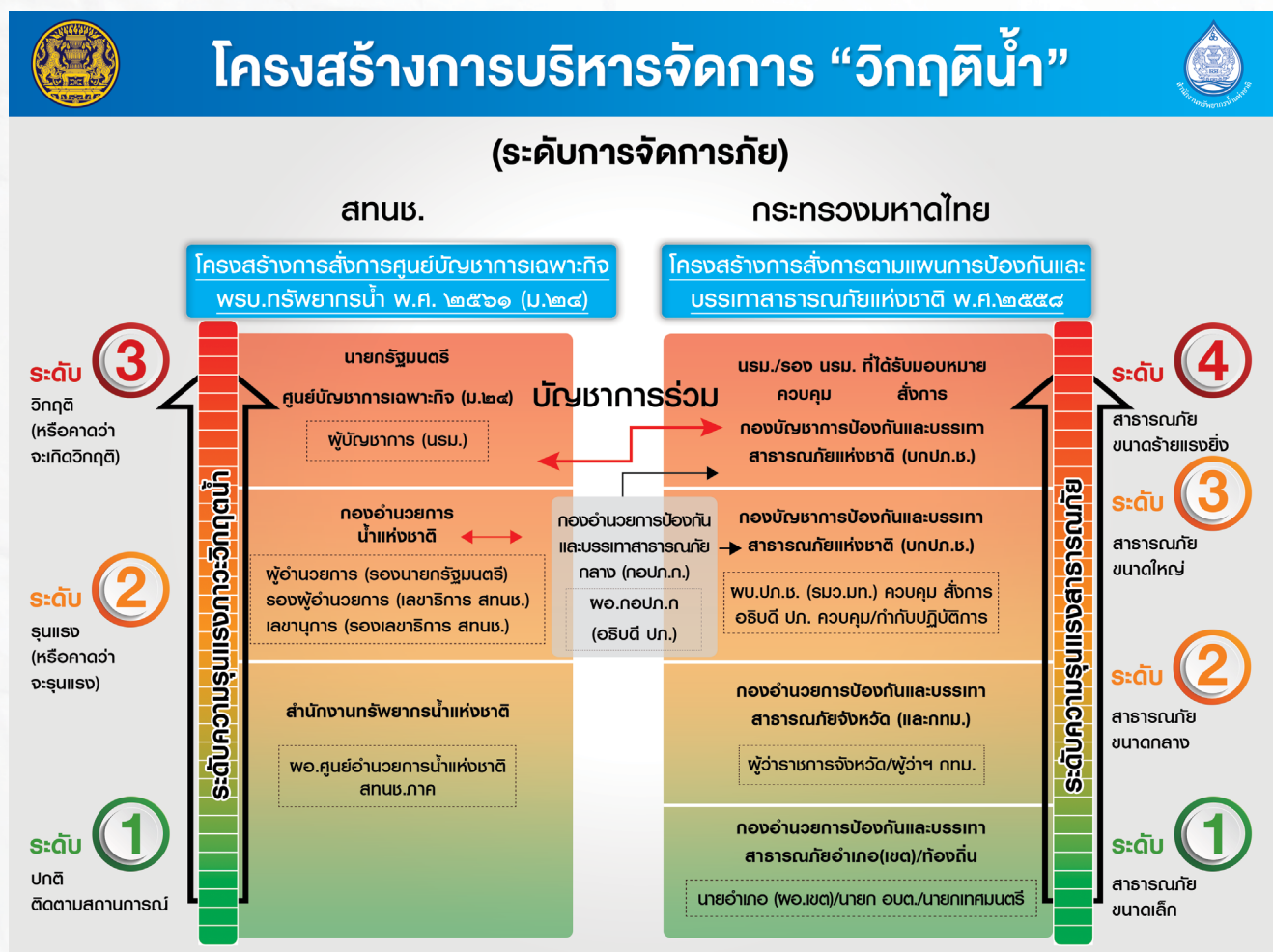
ดังนั้น เพื่อเป็นการจัดโครงสร้างการสั่งการ บัญชาการ และอำนวยการร่วมกันระหว่าง สททช. และ กระทรวงมหาดไทย จึงแบ่งระดับสถานการณ์ในกรณีของวิกฤติน้ำได้เป็น ๓ ระดับ ให้สอดคล้องกัน ดังนี้

ตารางที่ ๓ ระดับสถานการณ์เพื่อบริหารจัดการภัยของ สททช. และ กระทรวงมหาดไทย

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.)			กระทรวงมหาดไทย (มท.)		
ระดับ ภัย	สถานการณ์/แนวโน้ม	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการ วิกฤติน้ำ	ระดับ ภัย	การจัดการ	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการ สาธารณสุข
๑	ปกติ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง	สทนช.	๑	สาธารณสุขขนาดเล็ก	นายอำเภอ
๒	รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง)	รอง นายกรัฐมนตรี	๒	สาธารณสุขขนาดกลาง	ผู้ว่าราชการจังหวัด
			๓	สาธารณสุขขนาดใหญ่	รมว.มหาดไทย
๓	วิกฤติ (หรือคาดว่าจะวิกฤติ)	นายกรัฐมนตรี	๔	สาธารณสุขขนาดร้ายแรง ยิ่ง	นายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานของทั้งสองส่วนจำเป็นต้องบูรณาการเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ในกรณีสาธารณภัยด้านน้ำ แบ่งได้ ๓ ระดับ โดยระดับ ๑ ระดับปกติ ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติภายใต้ สทช. นั้นมีหน้าที่ติดตาม วิเคราะห์ และ จัดทำรายงานสถานการณ์น้ำของประเทศ เพื่อเฝ้าระวังป้องกัน และเตือนภัยสถานการณ์น้ำ โดยปฏิบัติงานร่วมกับหรือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เมื่อสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำนั้นมีการยกระดับความรุนแรงเป็น ระดับที่ 2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” ซึ่งทำหน้าที่อำนวยการ บริหารจัดการ รวบรวม บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับ ดูแล รวมถึงประสานการปฏิบัติกับหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในสถานการณ์น้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ โดยอำนวยการและบูรณาการร่วมกับกอง บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กบป.ช.) และมีคณะทำงานช่วย สนับสนุนในการปฏิบัติงานในด้าน ต่างๆ แต่ในกรณีที่ความรุนแรงนั้นถูกยกระดับเป็นระดับที่ 3 ตามเกณฑ์ที่กำหนด กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ จะถูก ยกระดับพิจารณาเสนอจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ เหตุการณ์ภาวะวิกฤติน้ำ อย่างใกล้ชิด เพื่อแก้ไขปัญหาจนกว่าเหตุการณ์จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ

โดย สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะทำงาน จะเป็นผู้วิเคราะห์สถานการณ์ รายงานกองอำนวยการน้ำ แห่งชาติแล้วแจ้งเตือนไปยัง กอปร.ก. และหน่วยปฏิบัติอื่นๆ เพื่อรับทราบข้อวิเคราะห์คาดการณ์ พื้นที่เป้าหมายในการ ปฏิบัติการ รวมทั้งแนวโน้มความรุนแรงเป็นการล่วงหน้า ดังนั้น การยกระดับ ๓ ระดับของ สทช. จะมีลักษณะเป็น “เชิงรุก” กล่าวคือจะยกระดับภัยก่อนกระทรพวงมหาดไทยหากคาดว่าจะเกิดสถานการณ์ จากนั้นจะประสานงาน อำนวยการร่วม และบัญชาการร่วมกันจนกว่าจะพ้นวิกฤติ

ภาพที่ ๓ การเปรียบเทียบระดับการจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ ระหว่าง สทช. และ กระทรวงมหาดไทย

๔.๓ โครงสร้างภายในศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

สททช. จะพิจารณาปัจจัยด้านต่างๆ แล้วประเมินว่าเหตุการณ์/สถานการณ์น้ำอยู่ในภาวะวิกฤติเห็นควรมีหน่วยงานถาวร “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” เพื่อขับเคลื่อนสนับสนุนงาน “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ทั้งนี้ ในการยกระดับประกาศจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อการตัดสินใจ สั่งการเพื่อประสานการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการน้ำ โดยลำดับการบังคับบัญชา และระบบสื่อสารในที่เกิดเหตุอย่างชัดเจน มีการสั่งการกำกับดูแลการปฏิบัติงานในภาพรวม ในแต่ละเหตุการณ์วิกฤติน้ำจะต้องมีการจัดตั้ง ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น การบังคับบัญชาต้องไม่เอกภาพในการสั่งการ จะช่วยลดความสับสน เกิดความชัดเจน โดยโครงสร้างมีองค์ประกอบหลัก และแนวทางการยกระดับ และการปฏิบัติงานในแต่ละระดับ

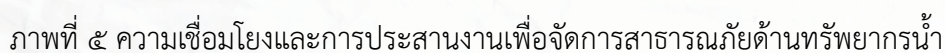

ภาพที่ ๔ แนวทาง/เงื่อนไข การแจ้งเตือน และพิจารณายกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ หรือกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

๔.๔ ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ

ในกรณีของสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ ความเชื่อมโยงระหว่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ได้มีการจัดองค์กรหรือส่วนงาน ต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการ และระดับปฏิบัติการ ตามระดับภัยต่าง ๆ โดยเฉพาะในกรณี ที่สาธารณภัยร้ายแรงอยู่ในระดับ ๓ - ๔ โดยความเชื่อมโยงจะแสดงอยู่ในภาพที่ ๔

กลไกการจัดการสาธารณสุขขององค์กรภายใต้ พรบ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ (ปกก.๒ และ ปก.)
กับองค์กรภายใต้ พรบ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ (กนช. และสทกนช.)

ตารางที่ ๔ แนวทางการปฏิบัติงานของ สกนช. ในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ

แนวทางการปฏิบัติงานของ สกนช. ในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ		
การปฏิบัติงานในภาวะปกติ	การปฏิบัติงานในภาวะวิกฤติ	การเปลี่ยนปฏิบัติงานเข้าสู่ ปฏิบัติงานของ ศูนย์บัญชาการ (Mobilization Activation)
๑. ติดตาม เฝ้าระวัง สภาพอากาศ สถานการณ์น้ำใน ลำน้ำ อ่างเก็บน้ำ ๒. บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓. วิเคราะห์สถานการณ์น้ำ ทั้งด้านปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำ ที่อาจส่งผลให้เกิดอุทกภัย ภัยแล้ง และปัญหาคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ และบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจาก ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หน่วยงานท้องถิ่นและชุมชน ๔. ร่วมกับหน่วยงานบริหารจัดการน้ำ ๕. สรุปสถานการณ์น้ำในภาพรวม	๑. ติดตามเฝ้าระวังเพื่อประเมินสถานการณ์ตลอดเฝ้าระวัง สถานการณ์ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ๒. ประเมินการแจ้งเตือนข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ ๓. บัญชาการร่วมกับ บกปภ.ช. และอำนวยการร่วมกับ กอปก.ก. ๔. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่เพื่อการบริหารจัดการน้ำ ผ่านคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด ๕. จัดทำข้อมูลเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ๖. ประมวลผลข้อมูลเพื่อนำเสนอไปสู่การตัดสินใจยกระดับเป็นศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ หรือการประกาศเข้าสู่ภาวะปกติ	๑. ติดตามเฝ้าระวังเพื่อประเมินสถานการณ์น้ำ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเมินตัดสินใจร่วมกันเพื่อเสนอผู้บัญชาการสั่งการ ในการบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ ๓. การแจ้งเตือนข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบ ๔. จัดทำข้อมูลเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

๔.๕ เกณฑ์ประกอบการพิจารณาระดับของสถานการณ์น้ำ (เบื้องต้น)

ตารางที่ ๕ เกณฑ์ประกอบการพิจารณาระดับของสถานการณ์น้ำ (เบื้องต้น)

เกณฑ์ การพิจารณา	ระดับสถานการณ์น้ำ		
	ระดับ ๑ ปกติ	ระดับ ๒ เพื่าระวัง	ระดับ ๓ วิกฤติ
๑. สภาพอากาศ	สภาพอากาศปกติ	สภาพอากาศมีแนวโน้ม ผิดปกติและอาจส่งผลกระทบต่อ	สภาพอากาศมีแนวโน้มวิกฤติ
• น้ำท่วม น้ำหลาก	- ล่องหน้า ๒ สัปดาห์ - มีแนวโน้มพบบ่อยหรือ หยาบความกดอากาศต่ำ ก่อตัวคาดว่าจะมีผลกระทบ กับประเทศไทย	- พบบ่อยหรือหยาบความกด อากาศต่ำปกคลุมซึ่งอาจจะ มีผลกระทบต่อประเทศไทย - มีพายุจรที่แนวโน้มเข้าสู่ ประเทศไทย - มีแนวโน้มจะเกิดสถานการณ์น้ำ รุนแรงในพื้นที่หลายจังหวัด	- สภาพอากาศมีความรุนแรงและ คาดว่าจะมีความรุนแรงอย่าง ต่อเนื่อง - มีสภาพน้ำท่วมเกิดความเสียหาย เป็นวงกว้าง
• น้ำแล้ง	ล่องหน้า ๓ เดือน	- ล่องหน้า ๑-๒ เดือน ฝนต่ำ กว่าปกติ - ฝนทิ้งช่วงจนคาดว่าจะเกิด ผลกระทบ - เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่	- ปริมาณฝนสะสม ๓ เดือนที่ผ่านมา ต่ำกว่าค่าปกติมาก และคาดว่าจะ จะมีฝนต่ำกว่าปกติต่อเนื่องยาวนาน - มีภาวะการขาดแคลนน้ำใน หลายจังหวัดเป็นวงกว้าง
๒. สถานการณ์น้ำ ในปัจจุบัน	ปกติ	มีแนวโน้มผิดปกติถึงรุนแรง	มีแนวโน้มวิกฤติ
๒.๑ ปริมาณน้ำฝน			
• น้ำท่วม	ปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์ ปกติ	ปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์หนัก ถึงหนักมาก (มากกว่า ๙๐- ๑๕๐ มม./วัน) ต่อเนื่อง มากกว่า ๓ วัน ขึ้นอยู่ศักยภาพ การรับน้ำของพื้นที่	- ปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์หนักมาก (มากกว่า ๑๕๐ มม./วัน) ต่อเนื่อง - พื้นที่ไม่เหลือศักยภาพในการ รับน้ำ
• น้ำแล้ง	ปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์ ปกติ	เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงหรือ ปริมาณฝนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ร้อยละ ๒๐	เกิดภาวะฝนแล้งรุนแรงต่อเนื่อง ยาวนาน

ตารางที่ ๖ เกณฑ์ประกอบการพิจารณาระดับของสถานการณ์น้ำ (เบื้องต้น)

เกณฑ์ การพิจารณา	ระดับสถานการณ์น้ำ		
	ระดับ ๑ ปกติ	ระดับ ๒ เพื่าระวัง	ระดับ ๓ วิกฤติ
๒.๒ น้ำท่า			
• น้ำท่วม	• ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำอยู่ในเกณฑ์ปกติถึงร้อยละ ๘๐ ของลำน้ำ ระยะเวลาของน้ำมากกว่า ๗๒ ชั่วโมง	• ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำมากกว่าร้อยละ ๘๐ ของลำน้ำ หรือมีน้ำล้นตลิ่ง ระยะเวลาการเดินทางของน้ำน้อยกว่า ๗๒ ชั่วโมง	• ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำ มีปริมาณสูงอยู่ในระดับวิกฤติอย่างต่อเนื่อง
• น้ำแล้ง	• ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำอยู่ในเกณฑ์ปกติถึงร้อยละ ๓๐ ของลำน้ำ	• ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำ < ๓๐% ของลำน้ำ	• ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำ มีปริมาณต่ำอยู่ในระดับวิกฤติหรือน้อยกว่าร้อยละ ๓๐ อย่างต่อเนื่อง
๒.๓ ปริมาณน้ำในเขื่อน			
• น้ำท่วม	• ปริมาณน้ำระหว่าง ๓๐-๘๐%	• ปริมาณน้ำระหว่างร้อยละ ๘๐-๑๐๐ • มีแหล่งน้ำมากกว่าร้อยละ ๑๐๐ เป็นบางแห่ง	• ปริมาณน้ำมากกว่าร้อยละ ๑๐๐ • มีน้ำล้นเป็นจำนวนมาก
• น้ำแล้ง	• ปริมาณน้ำใช้การเพียงพอ	• ปริมาณน้ำใช้การประมาณร้อยละ ๑๐-๕๐	• ปริมาณน้ำใช้การ น้อยกว่าร้อยละ ๑๐
๒.๔ คุณภาพน้ำ			
• คุณภาพน้ำ	• ดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) มีค่าดัชนีอยู่ในระดับปลอดภัย หรือมากกว่าหรือน้อยกว่าค่ามาตรฐานได้ไม่เกิน $\pm 10\%$	• ดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) มีมากกว่าหรือน้อยกว่าค่าดัชนีมาตรฐาน $\pm 10-15\%$ ของค่ามาตรฐาน • มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำบางรายการมีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐาน อยู่ในระดับที่ส่งผลกระทบหรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์และก่อให้เกิดความเสียหาย	• ค่า WQI มีค่าอยู่ในค่าวิกฤติยาวนาน • มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำหลายรายการมีค่าต่ำกว่า/สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับอันตราย
๓. พื้นที่ได้รับผลกระทบ (หรือคาดการณ์พื้นที่)	• ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่	• ร้อยละ ๑๐-๓๗ ของพื้นที่	• มากกว่าร้อยละ ๓๗ ของพื้นที่

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ / ภารกิจ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 	(๑) ดูแล กำกับ นโยบายการบริหารจัดการน้ำ ตาม ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (๒) อำนวยการ บริหารจัดการ รวบรวม บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ความเสี่ยง กำกับ ดูแลสถานการณ์น้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ (๓) อำนวยการ บูรณาการ และประสานการปฏิบัติกับ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการน้ำทั้ง ในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ (๔) อำนวยการและบูรณาการร่วมกับกองบัญชาการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 	(๑) จัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ที่เกิดภัยในอดีต (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม) (๒) วางแผนและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหา สาธารณภัย ด้านการเกษตร (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว และกรมฝนหลวงและการบิน เกษตร) (๓) พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ชลประทานเพื่อลด ความเสี่ยงจากสาธารณภัย (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมชลประทาน และกรมพัฒนาที่ดิน) (๔) ติดตามสถานการณ์ภัยและแจ้งเกษตรกรเพื่อเตรียม พร้อมรับสถานการณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน และกรมการข้าว) (๕) สำรวจและประเมินความเสียหายด้านการเกษตร เพื่อ ให้การช่วยเหลือตาม ระเบียบของทางราชการ (สำนักงานปลัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริม การเกษตร กรมประมง และกรมชลประทาน)

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ /ภารกิจ
กระทรวงมหาดไทย 	(๑) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เสนอคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี (๒) สั่งการ และประสานให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบและพื้นที่ข้างเคียงหรือเมื่อได้รับการร้องขอ (๓) ดำเนินการตามมาตรการด้านผังเมืองเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๔) ประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยเพื่อสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (๕) อำนวยการและประสานการปฏิบัติการจัดการสาธารณภัยและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย พื้นที่และบูรณะสภาพพื้นที่ประสบอุทกภัยในกรณีที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง (๖) ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรอง ราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 โดยการประกาศเขตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และเขตพื้นที่จังหวัดประกาศโดยผู้ว่าราชการ จังหวัด และเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกาศโดยอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 	(๑) ประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศ สิ่งปกคลุมดิน ปริมาณน้ำฝน สถานการณ์น้ำ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งข้อมูล พื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งเตือน ประชาชน และเผ่าระวัง ติดตามสถานการณ์ (๒) ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนควบคุม ป้องกัน ปัญหาด้านวิกฤติทรัพยากรน้ำ ทั้งน้ำนอกเขตชลประทาน และคุณภาพน้ำ โดย กรมทรัพยากรน้ำ กรมควบคุมมลพิษ รวมทั้งเรื่องน้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม กรมทรัพยากรธรณี และกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (๓) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนปรับปรุง และพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เพื่อลดความเสี่ยงจากอุทกภัย และภัยแล้ง

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ /ภารกิจ
กระทรวงคมนาคม	(๑) จัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานการรับมืออุทกภัย และการเตรียมการรับมือในภาวะฉุกเฉินด้านคมนาคม ให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย โดยการเพิ่มศักยภาพการระบายน้ำ โดยการปรับปรุงระบบเส้นทางคมนาคม (๒) ปรับปรุงเส้นทางและโครงข่ายคมนาคม และสนับสนุนภารกิจการส่งกำลังบำรุง พร้อมทั้งแก้ไขเส้นทางเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากอุทกภัย
กระทรวงอุตสาหกรรม	(๑) กำกับการ ดูแลการกำหนดมาตรฐานภาพน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม ควบคุมมิให้เกิดการปนเปื้อนของน้ำในดิน และน้ำใต้ดิน และติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนจากกระบวนการ (Down-gradient) ที่จะเกิดขึ้นต่อแหล่งน้ำทั้งน้ำในดินและน้ำใต้ดิน (๒) กำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำเสื่อมโทรมเนื่องจากการปนเปื้อน รวมทั้งกำหนดมาตรการควบคุมและลดการปนเปื้อนต่อแหล่งน้ำทั้งน้ำในดินและน้ำใต้ดิน
กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	(๑) ให้บริการข้อมูลดาวเทียมสำรวจทรัพยากร ข้อมูลภูมิสารสนเทศ และข้อมูลจากเรดาร์ชายฝั่งเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย และการสนับสนุนข้อมูลพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย พื้นที่ประสบอุทกภัย พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง แหล่งน้ำ และการประเมินปริมาณน้ำต้นทุนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ และภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (๒) ให้บริการการเชื่อมโยงข้อมูล สภาพน้ำ สภาพอากาศ และสนับสนุนข้อมูลการคาดการณ์ วิเคราะห์ สภาพอากาศ แนวโน้ม และผลกระทบปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ต่อการเกิดอุทกภัยและภัยแล้ง การคาดการณ์ประเมินน้ำท่า น้ำในอ่างเก็บน้ำ เพื่อประเมินความเสี่ยงด้านอุทกภัย และภัยแล้งโดย สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ /ภารกิจ
กระทรวงกลาโหม 	(๑) สนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามมาตรา 8 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะด้านการบรรเทาปัญหา และช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่เสี่ยง รวมถึงประสบภัยแล้ง และอุทกภัย
กระทรวงพลังงาน กระทรวงพลังงาน MINISTRY OF ENERGY	(๑) จัดทำเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติในการบริหารจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบ การจัดทำแผนปฏิบัติการ ความเสี่ยงจากเขื่อนวิบัติ ติดตาม เฝ้าระวัง และบริหารจัดการน้ำในกรณีวิกฤติ เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ท้ายน้ำและประชาชน โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (๒) ประสานงาน บูรณาการด้านการบริหารจัดการน้ำร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมิให้เกิดปัญหาวิกฤติด้านน้ำ
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม Ministry of Digital Economy and Society	(๑) สนับสนุนข้อมูลสถานะและการพยากรณ์อากาศ ตลอดจนการประเมินคาดการณ์ สภาพอากาศ เพื่อใช้ในการประเมินแนวโน้ม และสถานการณ์อุทกภัย รวมทั้งการแจ้งเตือนประชาสัมพันธ์ข้อมูลสภาพอากาศ (กรมอุตุนิยมวิทยา) และสถิติเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) (๒) ให้บริการฐานข้อมูลด้านการเตือนภัยและการสื่อสารในภาวะวิกฤติตลอดจน สนับสนุนการใช้ระบบสื่อสารสำรอง เพื่อบริการติดต่อสื่อสารได้ตลอดระยะ เวลาระหว่างที่เกิดภัยและพื้นที่ภายนอก เพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วโดยบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) (๓) ประสานงาน และกับให้องค์กรหน่วยงานให้บริการเครือข่าย สำหรับแจ้งเตือนอุทกภัย ประชาชนผ่านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ /ภารกิจ
สำนักงบประมาณ 	(๑) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแนะนำในด้านงบประมาณ แก่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ (๒) จัดทำงบประมาณรายจ่ายที่สนองต่อนโยบายและเป้าหมายนโยบายของรัฐบาล ในด้านการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ (๓) บริหารจัดการงบประมาณสำหรับการป้องกัน แก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า ให้บรรลุเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ของงานตามแผนที่กำหนดไว้
สำนักงานประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 	(๑) เร่งรัด และขับเคลื่อนให้เกิดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การดำเนินงานของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่จะสามารถช่วยป้องกัน แก้ไข ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำวิกฤติ (๒) ติดตามการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำ ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนเนื่องจากผลกระทบวิกฤติน้ำ (๓) ให้คำปรึกษา แนวทางการบริหารจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยและภัยแล้ง
ศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน ๙๐๔ วปร. 	(๑) ร่วมดูแลกำกับ อำนวยการ ให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบอุทกภัยและภัยแล้ง (๒) อำนวยการ และประสานการปฏิบัติของจิตอาสาในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ฟื้นฟู และบูรณะสภาพพื้นที่ประสบอุทกภัยในกรณีที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง

๔.๖ การจัดการวิกฤติน้ำเสีย

การแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำหรือคุณภาพน้ำที่ต่ำกว่ามาตรฐานนั้น นอกจากการบำบัดและกำหนดคุณภาพน้ำทิ้งหรือมาตรการควบคุมคุณภาพน้ำของแหล่งกำเนิดน้ำเสียแล้ว ในภาวะวิกฤติน้ำเสียรัฐบาลอาจจำเป็นต้องอาศัยน้ำสะอาดจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรืออ่างเก็บน้ำมาเจือจางหรือผลักดันน้ำที่มีคุณภาพต่ำให้อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เป็นอันตรายต่อระบบนิเวศ หรือสุขอนามัยของประชาชน ทำให้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ “มวลน้ำ” ในช่วงฤดูแล้ง

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำในลักษณะที่เป็นมาตรการป้องกันหรือควบคุมไม่ให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเสื่อมสภาพหรือเกิดภาวะมลพิษแก่แหล่งน้ำ เช่น มาตรา ๗๘ ที่ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการควบคุมและรักษาทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อป้องกันความเสียหายหรืออันตรายต่อคุณภาพน้ำ และมาตรา ๘๓ ที่กำหนดความรับผิดของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ก็เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถใช้การจัดการวิกฤติน้ำเสียด้วยเช่นกัน โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา ๙ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุอันตรายต่อสาธารณสุข นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร เพื่อควบคุม ระงับ หรือบรรเทาภาวะมลพิษ นายกรัฐมนตรีมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้

มาตรา ๑๐ เพื่อเป็นการป้องกันแก้ไข ระงับหรือบรรเทาเหตุฉุกเฉิน หรือเหตุอันตรายจากภาวะมลพิษตามมาตรา ๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรการป้องกัน และจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไวล่วงหน้า

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่น่าปรากฏว่าท้องที่ใดมีปัญหาพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจกำหนดให้ท้องที่นั้นเป็น “เขตควบคุมมลพิษ” เพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้ และมาตรา ๖๙ ถึง ๗๗ “การควบคุมมลพิษทางน้ำ” (หมวด ๔ ส่วนที่ ๕)

ทั้งนี้ยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่มีบทบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามลพิษน้ำเสียที่ควรคำนึงถึงดังตัวอย่างเช่น

พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ.๑๒๑

พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ.๒๔๘๕

พระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ.๒๕๒๖

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ.๒๕๕๘

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๖๒

ກາດພູນວກ

เอกสารอ้างอิง

- ๑) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๖๑
- ๒) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒/๒๕๖๑ เรื่อง การจัดสรรภารกิจและบุคลากรของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (๒๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๑)
- ๓) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๔๖/๒๕๖๐ เรื่อง การจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (๒๕ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๐)
- ๔) คำสั่งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ ๒๖๑/๒๕๖๑ เรื่อง จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจชั่วคราวในภาวะวิกฤติ (๒ สิงหาคม ๒๕๖๑)
- ๕) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ (๒๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๑)
- ๖) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ (๒๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๐)
- ๗) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ (๒๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๕)
- ๘) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ (๑๖ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๑)
- ๙) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ “บทว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย” (เมษายน พ.ศ.๒๕๕๖)
- ๑๐) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ (๑๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘)
- ๑๑) แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) (๑๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒)

ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

OFFICE OF THE NATIONAL WATER RESOURCES

๘๙, ๑๖๙-๑๗๐ ถนน วิภาวดีรังสิต

แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

TEL. ๐๒ ๒๕๒ ๙๑๔๐ ต่อ ๑๑๙๐